

بررسی و مقایسه میزان اهمیت اثر متغیرهای کلان اقتصادی در وقوع جرم سرقت اماکن و وسایل نقلیه

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۸/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۰/۲۸

محمد بارانی،^۱ نیما شاهینی^۲

از صفحه ۷۵ تا ۹۸

چکیده

زمینه و هدف: جرم یک پدیده نامناسب اجتماعی است که آثار منفی اقتصادی و اجتماعی به دنبال دارد. وقوع آن در جامعه موجب اتلاف منابع بخش خصوصی و عمومی در مبارزه و کنترل با جرم می‌شود و با تهدید امنیت اجتماعی و اقتصادی، انگیزه‌های تولید و سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد. سرقت از جمله جرایم اقتصادی مهم محسوب می‌شود. جرم سرقت، جرم مورد نكوهش همه قوانین و ادیان است که در این پژوهش بررسی تأثیر شاخص‌های اقتصادی بر وقوع جرم سرقت اماکن و وسایل نقلیه که یکی از مهم‌ترین انواع سرقت می‌باشد در استان‌های منتخب؛ تهران، آذربایجان شرقی، خوزستان، خراسان رضوی، کرمان در یک دوره ۷ ساله طی ۱۳۹۴-۱۳۸۸ مورد آزمون قرار گرفته است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است و مطالب آن به روش کتابخانه‌ای با استفاده از منابع آماری و مقالات تألیفی و ترجمه‌ای و پژوهش انجام شده در بنیاد نخبگان نیروهای مسلح گردآوری شده است و در این تحقیق با استفاده از روش‌های مرسوم در تحلیل اقتصادی جرم به ویژه مدل جرایم مبتنی بر انگیزه، به بررسی عوامل مؤثر بر جرم (سرقت اماکن و وسایل نقلیه) در ایران پرداخته شده است. بدین منظور ضمن پایه‌گذاری و تحلیل مدل بازاری جرم، یک مدل اقتصادسنجی مبتنی بر داده‌های تلفیقی طراحی و برآورد گردیده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که ضریب متغیر شاخص رشد اقتصادی در هر سه معادله سرقت کل، سرقت اماکن و سرقت وسیله نقلیه دارای ضریب منفی و معنی‌دار می‌باشد. مقدار ضریب متغیر رشد اقتصادی در مدل سرقت اماکن بزرگتر از سایر معادلات است و به این معناست که افزایش نرخ رشد اقتصادی موجب کاهش وقوع جرم سرقت خصوصاً سرقت اماکن خواهد شد.

نتیجه‌گیری: بنابراین می‌توان گفت که تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر وقوع جرم سرقت اماکن و وسایل نقلیه در استان‌های منتخب معنی‌دار می‌باشد و همچنین سیاست‌گذاران کشور برای کاهش جرایم مربوط به سرقت پیش از این که توجه خود را به مسایل انتظامی و قضایی معطوف نمایند می‌بایست به عوامل افزایش جرم توجه بیشتری داشته باشند. تلاش برای ایجاد رونق و رشد و توسعه اقتصادی جهت کاهش نرخ بیکاری و افزایش درآمد خانوارها می‌تواند از جمله این علاج‌ها باشد.

واژه‌های کلیدی: اقتصاد جرم، پیشگیری از جرم، انتظام اجتماعی، سرقت اماکن، سرقت خودرو.

۱- استادیار حقوق دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسئول). رایانامه: barani. afarid@gmail.com

۲- کارشناس ارشد مدیریت صنایع

مقدمه

افزایش جرم و جنایت از جمله موضوعاتی است که به عنوان خط قرمز جوامع محسوب می‌شود و دولت‌های مختلف بسته به نگرش و نوع نظامی که به وسیله آن به اداره امور جامعه می‌پردازند به این پدیده واکنش نشان می‌دهند. این واکنش‌ها عمدتاً به دو دسته اقدامات کوتاه‌مدت یا ضربتی و بلندمدت یا ساختاری تقسیم می‌گردند. در گروه اقدامات کوتاه‌مدت می‌توان به افزایش نیروهای انتظامی، افزایش بودجه‌های انتظامی و قضایی، ارتقاء ابزار و ادوات امنیتی و غیره اشاره نمود. اگرچه به نقل از ملونی (۱۹۹۹) در نوع خود در محدود نمودن این مشکلات مؤثر است، اما پس از دوره‌ای اثربخشی خود را از دست داده و می‌بایست آنها را تشدید نمود یا تغییر داد در صورتی که می‌بایست به معضلات به صورت ریشه‌ای پرداخت و تا اصلاحات ساختاری درونی صورت نگیرد، مشکلات به طور کامل رفع نخواهد گردید. حال یا طرح چنین نمونه‌هایی ضرورت اقدامات بلندمدت و ساختاری مشخص می‌گردد.

به طور کلی، رویکرد اقتصاددانان به جرم و جنایت از دریچه منفعت-هزینه است؛ به همین دلیل انسان هنگامی مرتکب جرم می‌شود که هزینه آن از منافعش کمتر باشد. همچنین عوامل متعدد دیگری نظیر فقر، بیکاری، نابرابری در توزیع درآمد، صنعتی شدن شهرها و پدیده شهرنشینی بر وقوع جرم مؤثر است و تأثیر آن در ایران نیز اندازه‌گیری شده است (شکوری، ۱۳۸۳).

بیان مسأله

در این مطالعه میزان اهمیت و اثر هریک از شاخص‌های کلان اقتصادی همچون بیکاری، تورم، رشد اقتصادی، سرمایه‌گذاری کارگاه‌های صنعتی و شاخص فقر نسبی طی دوره زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴ در سطح شهرهای تهران، آذربایجان شرقی، خوزستان، خراسان رضوی و کرمان از پنج منطقه مختلف کشور بر سرقت اماکن و وسایل نقلیه به عنوان شاخص جرم مورد بررسی و سنجش قرار می‌گیرد. با توجه به اینکه در هر کشور امنیت و پیشگیری از جرم مسئله بسیار مهمی می‌باشد و بسیاری از تصمیم‌گیری‌ها در مورد آن ارتباط نزدیک با وضعیت اقتصادی افراد دارد؛ با ایجاد بسترهای مناسب از طریق ثبات اقتصادی و از آن جمله ثبات قیمت‌ها، می‌توان روند پیشگیری از جرم را با تثبیت

یا قابلیت ایجاد تغییرات جزئی در روش‌های جاری توسعه داد. در نهایت مسئله ما در این تحقیق این است که شاخص‌های کلان اقتصادی چه تأثیری بر وقوع سرقت اماکن و وسایل نقلیه خودرو دارند تا رابطه دقیق‌تری بین اقتصاد و پیشگیری از جرم را بیابیم؟

فرضیات پژوهش

- شاخص رشد اقتصادی اثر منفی و از درجه اهمیت بالایی بر وقوع جرم (سرقت اماکن و وسایل نقلیه) دارد؛
- نرخ بیکاری بیشترین تأثیر مثبت بر وقوع جرم (سرقت اماکن و وسایل نقلیه) را دارد؛
- نرخ تورم تأثیر مثبت و معنی‌داری بر وقوع جرم (سرقت اماکن و وسایل نقلیه) را دارد؛
- صنعتی شدن تأثیر منفی و معنی‌داری بر وقوع از جرم (سرقت اماکن و وسایل نقلیه) را دارد؛
- شاخص فقر نسبی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر وقوع جرم (سرقت اماکن و وسایل نقلیه) را دارد.

پیشینه پژوهش

صادقی و همکاران (۱۳۸۴) به بررسی «عوامل اقتصادی مؤثر بر جرم با استفاده از داده‌های ترکیبی مقطعی- سری زمانی (پانل دیتا)» در ۲۶ استان کشور طی دوره ۵ ساله ۱۳۷۶-۱۳۸۰ پرداختند. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد افزایش نرخ بیکاری و نابرابری درآمدی موجب افزایش نرخ سرقت در ایران شده است و همچنین متغیرهای نرخ بیکاری و نابرابری درآمدی و فقر نسبی با قتل نیز رابطه مستقیم داشته است و افزایش نرخ صنعتی شدن، نرخ سرقت را در کشور کاهش داده است.

حسینی نژاد (۱۳۸۵) یک مدل اقتصاد سنجی پانل دیتا در سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۰ برآورد کرده است. نتایج حاکی از آن است که افزایش نابرابری و افزایش نسبت جوانان در جامعه دارای اثر افزایشی بر میزان سرقت اتومبیل داشته و در مقابل افزایش هزینه‌های انتظامی و نیز رشد اقتصادی دارای اثر کاهنده بر میزان سرقت اتومبیل داشته است. از سوی دیگر برآورد مدل سرقت از اماکن نیز تقریباً نتایج مشابهی را نشان می‌دهد به نحوی که افزایش نابرابری و میزان جوان بودن جامعه دارای اثر مثبت و

معنی‌دار بر روی سرقت از اماکن داشته و در مقابل افزایش هزینه‌های انتظامی میزان این‌گونه از جرایم را کاسته است.

بهشتی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی «بررسی رابطه تورم و بیکاری با سرقت در ایران» پرداختند. این تحقیق به بررسی رابطه شاخص فلاکت (جمع نرخ تورم و نرخ بیکاری) با سرقت در ایران طی سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۶۵ با استفاده از مدل‌های غیرخطی انتقال ملایم می‌پردازد. یافته‌ها نشان می‌دهد دو رژیم متفاوت در نحوه ارتباط سرقت و شاخص فلاکت وجود دارد. که رابطه بین شاخص فلاکت و نرخ رشد سرقت در هر دو رژیم مثبت است ولی تأثیر شاخص فلاکت بر سرقت در رژیم اول بیشتر از رژیم دوم می‌باشد. دوره‌هایی که در آنها نرخ رشد سرقت زیاد بوده است در رژیم دوم قرار می‌گیرند. نتایج نشان می‌دهد هرچه میزان نرخ رشد سرقت بیشتر باشد تأثیر شاخص فلاکت بر روی نرخ رشد سرقت کمتر می‌شود.

اریک (۱۹۷۳) در پژوهش خود با استفاده از روش پانل دیتا و با لحاظ کردن اثرات ثابت، در پنجاه ایالت آمریکا به بررسی عوامل اقتصادی- اجتماعی اثرگذار بر جرم پرداخته است. متغیر وابسته در مدل این مطالعه، نرخ ارتکاب سرقت گزارش شده توسط پلیس آمریکا بوده و متغیرهای توضیحی بکار رفته در مدل وی عبارتند از: نرخ زندانی، متوسط نرخ جرایم گزارش شده توسط پلیس آمریکا، ضریب جینی، نرخ بیکاری، کشش‌های به دست آمده از تخمین نشان می‌دهد افزایش یک درصدی در نرخ زندانی و نرخ متوسط جرم به ترتیب $0/53$ و $0/9$ درصد از ارتکاب سرقت در ایالت‌های آمریکا می‌کاهد، این در حالی است که افزایش یک درصدی در ضریب جینی و نرخ بیکاری ارتکاب سرقت را به ترتیب $1/79$ درصد و $2/04$ افزایش می‌دهد.

ساریداکس و اسپگلر (۲۰۰۹) در پژوهشی با عنوان «جرم، بازداشت و بیکاری در یونان به روش اقتصادسنجی پانل دیتا از نوع GMM مطالعه رابطه بیکاری و جرم در چند منطقه از یونان» پرداختند. نتایج نشان می‌دهد بیکاری، جرم، برپایه مدل‌های پویای پانل دیتا در دوره ۱۹۹۸-۱۹۹۱، مربوط به اموال را افزایش می‌دهد، همچنین جرایم سنگین نیز با بیکاری رابطه معنادار دارد.

مبانی نظری

جرم پدیده‌ای اجتماعی و کاملاً نسبی است، ارتکاب جرم در حالت انزوا و انفرادی معنی و مفهومی ندارد و به علاوه نسبت به زمان و مکان متغیر است (خوش سلوک، ۱۳۸۳). عمده بزهکاری‌های انجام شده در کشورها؛ سرقت، تجاوز به عنف، زورگیری، آدم‌ربایی و قتل می‌باشد. آمار سرقت در ایران مانند سایر جرایم رو به افزایش است. شیوع جرم سرقت با نظم و امنیت کل کشور مرتبط و از مصادیق بارز ناامنی اجتماعی است، به گونه‌ای که حتی با دستگیری سارق یا سارقان و مجازات آنها، لطمات روحی و اضطراب حاصل از آن تا مدت‌ها رفع نخواهد شد.

پذیرش ارتباط ساختار اقتصادی و جرم بر اساس گفته نترل^۱ (۱۹۸۴) به این صورت بیان می‌شود که رفتار افراد تا حدود زیادی با بررسی شرایط محیطی و اجتماعی قابل پیش‌بینی است و رفتارهای نابهنجار و غیرعادی در بحث‌های جرم‌شناسی به عنوان یک عنصر اجتماعی تلقی می‌شود نه عنصر زیست‌شناسی. بونقر^۲ (۱۹۱۶) بیان می‌کند که عوامل اقتصادی، عاملی اساسی برای اتمام ساختارهای اجتماعی بوده و تأثیرات قابل توجهی نیز روی فعالیت‌های فردی از جمله جرم دارند، به خصوص اگر این عامل اقتصادی سطح فقر، نابرابری درآمدی و هزینه‌های فرصت اقتصادی باشند. در زیر برخی عوامل مهم اقتصادی مؤثر بر جرم مورد بحث و بررسی می‌گیرد.

فقر

یکی از عوامل بسیار مهم در تبیین جرم، فقر است. این عامل در بسیاری از مطالعات نظری و تجربی مورد توجه جدی قرار گرفته است. تلاش برای تبیین ارتباط فقر و جرم بر اساس ارتباط بین عواملی نظیر سوء تغذیه، خانه مسکونی غیر بهداشتی، ازدحام و شلوغی محل زندگی و انجام فعالیت‌های غیر قانونی که به عنوان نتیجه‌ای از ناامیدی در کنار ناتوانی برای غلبه بر این شرایط است، بررسی می‌شود. فیلیپس^۳ (۱۹۹۱) معتقد است که فشار فقر می‌تواند منجر به بی‌مسئولیتی و در نتیجه سبب انحرافات اجتماعی شود. به نظر وی ایجاد استقلال اقتصادی برای افراد فقیر مهم‌ترین عامل برای ریشه

۱ - Nettler

۲ - Bonger

۳ - Philips

کنی و مبارزه با جرم می‌باشد. فقر به طور مستقیم و یا غیر مستقیم باعث افزایش فعالیت‌های مجرمانه می‌شود. بنابراین استدلال می‌شود در هر جامعه‌ای، نرخ جرم رابطه مستقیم با نرخ فقر داشته باشد و افزایش فقر منجر به افزایش جرم گردد. همچنین مطالعات تجربی در آمریکا نشان می‌دهد که فقر با برخی از جرایم مانند سرقت نیز رابطه مثبت دارد (ژاکوب^۱، ۱۹۸۱) در اکثر مطالعات تجربی، نتایج به دست آمده رابطه مثبت بین فقر و جرم را مورد تأیید قرار می‌دهند.

بیکاری

بیکاری یکی از متغیرهای مهم کلان اقتصادی بوده و همواره مورد توجه سیاست‌گذاران کشور بوده و هست. این امر به لحاظ اثرات و تبعات منفی اقتصادی - اجتماعی بیکاری حایز اهمیت است. به طور مشخص بیکاری بر بسیاری از پدیده‌های اجتماعی به خصوص جرم تأثیرگذار بوده و از لحاظ مبانی نظری مورد تأیید است.

ناکان^۲ (۱۹۷۰) در مطالعات خود از جامعه ژاپن به مواردی اشاره می‌کند که هر یک در کاهش بروز جرم نقش اساسی ایفا می‌نمایند. وی در مطالعه خود به این نتیجه می‌رسد که اولاً، شکاف بین بیکاری و اشتغال در ژاپن یک بحث اساسی تلقی می‌شود. ثانیاً توجه مردم به معضل بیکاری در ژاپن منجر به افزایش حسن یکپارچگی افراد جامعه در گروه‌های کاری می‌شود. بالاخره افراد جامعه هویت خود را در موقعیت کاری خود جستجوی می‌کنند و در نهایت این طرز تلقی باعث می‌شود تا افراد به اهداف مشترک در گروه، بیشتر بهاء دهند و این خود در کاهش جرایم علیه افراد (جرایم مالی، فساد اداری و ...) نقش اساسی دارد.

صنعتی شدن

باید اذعان داشت که صنعتی شدن نیز جزو عوامل مهم زمینه‌ساز جرم محسوب می‌شوند. مطالعات انجام گرفته در آمریکا نشان می‌دهد که صنعتی شدن در ارتکاب جرم تأثیر به‌سزایی داشته است. صنعتی شدن نیز که با افزایش رفاه اقتصادی همراه است باعث می‌گردد تا قانون شکنی در جامعه افزایش یابد. به طور مثال استاک (۱۹۸۲)

۱ - Jacobs

۲ - Nakane

در مطالعات خود به این نتیجه می‌رسد که با افزایش تولید کالاها، جرایم مالی نیز افزایش خواهد یافت. به طور کلی می‌توان استدلال کرد که با صنعتی شدن و رشد شهرنشینی و به دنبال آن مهاجرت‌های بی رویه به سوی شهرهای بزرگ، فرهنگ‌ها، ارزش‌ها و معیارهای اجتماعی متنوع‌تر شده و این تنوع منجر به ایجاد ناهنجاری و بروز ضد ارزش‌ها و در نتیجه افزایش رفتارهای مجرمانه می‌شود.

بررسی روند سرقت و شاخص‌های اقتصادی در کل کشور

مطابق گزارش‌های نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، میزان وقوع سرقت در سال ۱۳۹۴، ۵ درصد نسبت به سال ۱۳۹۳ کاهش یافته است و در این میان استان خوزستان گوی سبقت را از دیگر شهرها با (۲۰) درصد ربوده است. برابر مستندات و آمار موجود در فاصله زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴ قریب به ۴/۰۱۱/۰۰۹ فقره سرقت در ایران به وقوع پیوسته است. بیشترین نرخ رشد سرقت در سال ۱۳۸۹ حدود ۸۴ درصد و کمترین معادل منفی ۵ درصد در سال ۱۳۹۴ بوده است. جداول (۱) تا (۶) انواع سرقت‌ها را در استان‌های منتخب طی دوره ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴ گزارش می‌کند. ملاحظه می‌شود که کل سرقت‌های انجام شده در کشور از سال ۱۳۸۸ تاکنون در حال افزایش بوده و از رقم ۲۴۴ هزار در سال ۱۳۸۸ به ۷۶۵ هزار فقره سرقت در سال ۱۳۹۴ رسیده است که رقم نسبتاً بالایی می‌باشد. محاسبات نشان می‌دهد که سهم تهران بزرگ از سرقت‌های کل کشور در طی سال‌های ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴ به طور متوسط معادل ۳۵ درصد بوده است. بطوری‌که تعداد سرقت‌های استان تهران از ۸۶ هزار فقره در سال ۱۳۸۸ به ۲۷۸ هزار فقره در سال ۱۳۹۴ رسیده و سیر صعودی داشته است.

جدول ۱- انواع سرقت‌ها در استان خراسان رضوی طی دوره ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴

خراسان رضوی							
شرح	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴
سرقت از اماکن	اماکن دولتی	۱۶۹	۲۵۳	۱۹۴	۳۲۱	۴۹۱	۴۹۳
	منازل	۴,۱۶۹	۵,۸۲۵	۶,۳۷۲	۷,۵۹۱	۹,۴۷۴	۱۱,۴۲۱
	مغازه ها	۱,۳۹۰	۱,۹۸۷	۲,۱۸۹	۲,۵۴۸	۳,۱۳۴	۳,۶۸۱
	مراکز صنعتی و تجاری	۱,۲۲۸	۳,۴۵۲	۲,۳۷۹	۳,۶۰۱	۶,۳۸۲	۷,۳۲۸
	سایر اماکن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
سرقت انواع وسایل نقلیه و لوازم آن	اتومبیل	۲,۷۰۶	۵,۶۴۶	۷,۳۳۰	۱۰,۳۶۷	۱۱,۴۰۹	۱۱,۱۷۵
	موتورسیکلت و دوچرخه	۷,۲۲۲	۸,۳۹۹	۹,۳۷۵	۱۰,۲۸۸	۱۱,۴۳۲	۱۱,۳۰۷
	قایق، موتور قایق و لوازم دریایی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	لوازم خودرو ویا وسایل داخل آن	۶,۹۶۶	۱۰,۸۳۴	۱۴,۷۷۰	۱۹,۸۱۸	۱۰,۴۸۹	۲۶,۰۲۶
سایر	۹,۶۵۲	۱۰,۵۱۴	۱۰,۷۸۹	۱۴,۶۱۵	۱۳,۰۰۳	۲۰,۴۱۸	
جمع کل	۳۳,۵۰۲	۴۶,۹۱۰	۵۳,۱۹۸	۶۹,۱۴۹	۶۵,۸۱۴	۹۳,۶۰۶	۸۷,۰۵۵
درصد تغییر	-	۴۰٪	۱۳٪	۳۰٪	-۵٪	۴۲٪	-۷٪

مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، فصل پانزدهم، امور قضایی

جدول ۲- انواع سرقت‌ها در استان تهران طی دوره ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴

تهران							
شرح	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴
سرقت از اماکن	اماکن دولتی	۴۱۹	۵۹۶	۵۹۷	۱,۰۱۸	۱,۱۱۰	۱,۰۳۳
	منازل	۸,۳۷۲	۱۲,۹۴۰	۹,۸۵۴	۱۶,۷۵۸	۲۳,۳۷۰	۲۴,۱۰۳
	مغازه ها	۲,۳۸۳	۴,۵۵۹	۳,۰۹۲	۴,۶۱۷	۵,۴۲۹	۵,۸۲۵
	مراکز صنعتی و تجاری	۳۱۶	۳۸۳	۲۴۸	۱,۰۱۷	۱,۱۲۵	۱,۰۰۹
	سایر اماکن	۳,۹۸۵	۵,۴۶۵	۵,۲۶۵	۱۲,۳۱۷	۱۹,۶۶۴	۲۳,۴۲۰
سرقت انواع وسایل نقلیه و لوازم آن	اتومبیل	۹,۹۶۶	۲۲,۳۳۳	۱۷,۰۰۹	۳۲,۹۴۵	۳۳,۲۳۲	۳۳,۶۰۵
	موتورسیکلت و دوچرخه	۱۸۵	۲۸۰,۱۳	۲۱,۵۲۶	۳۳,۹۵۰	۲۳,۹۷۱	۲۳,۷۱۷
	قایق، موتور قایق و لوازم دریایی	۱۳۵	۸۸	۰	۹۷	۳	۸۴۵
	لوازم خودرو ویا وسایل داخل آن	۴۲,۰۰۱	۴۳,۳۱۳	۶۶,۶۰۷	۱۱۴,۵۶۴	۸۴,۶۳۲	۱۳۱,۲۷۵
سایر	۱۸,۶۸۸	۲۰,۰۳۹	۱۹,۷۶۱	۴۰,۶۵۲	۴۶,۷۲۵	۵۲,۴۳۸	
جمع کل	۸۶,۴۵۰	۱۳۷,۷۲۹	۱۴۳,۹۵۹	۲۴۷,۸۳۵	۲۳۹,۲۶۱	۲۹۴,۷۵۶	۲۷۸,۲۹۶
درصد تغییر	-	۵۹٪	۵٪	۷۲٪	-۳٪	۲۳٪	-۶٪

مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، فصل پانزدهم، امور قضایی

جدول ۳- انواع سرقت‌ها در استان خوزستان طی دوره ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴

خوزستان							شرح
۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۳۹۹	۵۰۹	۵۵۷	۲۶۷	۲۴۴	۱۲۱	۷۲	اماکن دولتی
۶,۲۲۳	۵,۵۶۳	۶,۱۳۱	۳,۱۷۱	۲,۸۰۲	۲,۲۶۱	۱,۵۰۱	منازل
۱,۳۷۶	۱,۲۱۴	۱,۰۴۰	۵۹۶	۷۴۸	۵۴۶	۴۹۱	مغازه ها
۲,۴۸۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مراکز صنعتی و تجاری
۰	۲,۴۰۹	۲,۴۱۳	۱,۰۰۰	۵۱۵	۵۰۳	۲۰۱	سایر اماکن
۱,۵۴۶	۱,۲۶۶	۱,۱۰۴	۷۵۷	۷۷۶	۶۹۹	۶۹۹	اتومبیل
۶,۷۰۲	۷,۱۱۱	۷,۷۴۳	۴,۹۸۵	۳,۶۳۶	۲,۶۶۱	۹	موتورسیکلت و دوچرخه
۲	۶	۱۲۱	۰	۳	۰	۰	قایق، موتور قایق و لوازم دریایی
۱,۶۲۴	۱۰,۱۲۵	۵,۰۳۱	۵,۱۱۸	۴,۳۹۰	۲,۹۰۴	۱,۲۴۲	لوازم خودرو و یا وسایل داخل آن
۱۰,۴۰۴	۱۰,۳۷۱	۹,۸۱۴	۶,۵۱۵	۱,۴۴۰	۳,۴۴۲	۲,۰۸۶	سایر
۳۰,۷۵۷	۳۸,۵۷۴	۳۳,۹۵۴	۲۲,۴۰۹	۱۴,۵۵۴	۱۳,۱۳۷	۶,۳۰۱	جمع کل
-۲۰٪	۱۴٪	۵۳٪	۵۴٪	۱۱٪	۱۰۸٪	-	درصد تغییر

مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، فصل پانزدهم، امور قضایی

جدول ۴- انواع سرقت‌ها در استان آذربایجان شرقی طی دوره ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴

آذربایجان شرقی							شرح
۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۱۴۱	۱۵۵	۱۹۴	۱۴۰	۱۳۲	۱۳۲	۹۹	اماکن دولتی
۲,۱۶۸	۲,۲۳۲	۲,۲۸۷	۱,۸۳۷	۱,۹۰۹	۲,۴۶۳	۱,۷۲۹	منازل
۴۶۱	۴۳۹	۵۳۷	۵۲۱	۷۹۶	۹۷۵	۸۰۷	مغازه ها
۴۰۵	۵۰۲	۶۰۸	۵۱۱	۲۸۰	۱۸۷	۰	مراکز صنعتی و تجاری
۳,۶۵۶	۳,۹۴۵	۲,۹۵۴	۱,۶۵۲	۱,۱۶۹	۸۰۵	۷۲۰	سایر اماکن
۳,۴۱۲	۳,۶۴۷	۳,۴۷۰	۲,۲۸۰	۱,۳۵۷	۱,۴۷۹	۸۱۹	اتومبیل
۱,۷۴۴	۲,۱۵۸	۲,۳۱۱	۱,۹۹۸	۱,۸۴۰	۲,۴۹۷	۱,۷۱۳	موتورسیکلت و دوچرخه
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	قایق، موتور قایق و لوازم دریایی
۵,۷۳۳	۵,۹۸۸	۶,۸۳۳	۵,۴۶۳	۴,۲۵۷	۴,۴۳۴	۲,۶۸۴	لوازم خودرو و یا وسایل داخل آن
۳,۴۷۴	۳۱۷۷	۴,۳۹۸	۵,۱۸۰	۳,۴۹۵	۵,۳۳۶	۱,۷۵۷	سایر
۲۱,۱۹۴	۲۲,۲۴۳	۲۳,۵۹۲	۱۹,۵۸۲	۱۵,۲۳۵	۱۸,۳۰۸	۱۰,۳۲۸	جمع کل
-۵٪	-۶٪	۲۰٪	۲۹٪	-۱۷٪	۷۷٪	-	درصد تغییر

مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، فصل پانزدهم، امور قضایی

جدول ۵- انواع سرقت‌ها در استان کرمان طی دوره ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴

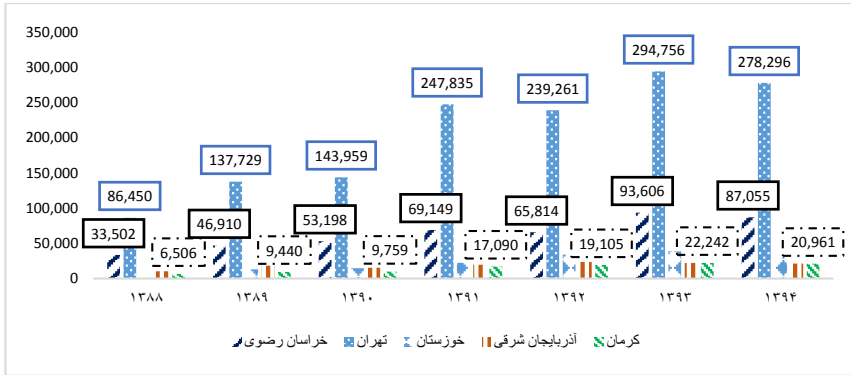
استان کرمان							شرح
۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	اماکن دولتی
۲۵۲	۳۲۹	۳۳۲	۱۷۲	۱۵۳	۹۵	۷۰	سرقت از اماکن
۳,۲۴۲	۳,۶۴۹	۳,۵۱۱	۲,۴۳۸	۱,۸۷۶	۱,۵۸۴	۱,۳۳۷	
۸۱۲	۷۲۲	۸۸۴	۶۸۳	۵۱۸	۵۲۹	۴۸۳	
۰	۲۰	۰	۱۷	۲۳	۲	۷	
۱,۹۳۳	۲,۴۰۱	۱,۹۰۱	۸۱۱	۴۵۸	۳۴۳	۴۱۵	
۱,۲۰۷	۱,۲۶۲	۱,۴۳۷	۱,۱۹۷	۹۱۵	۶۳۲	۵۹۸	اتومبیل
۳,۱۲۶	۲,۹۹۳	۳,۳۴۲	۲,۷۹۶	۲,۳۷۹	۲,۰۹۸	۴۷	موتورسیکلت و دوچرخه
۰	۰	۰	۲۱	۰	۰	۱	قایق، موتور قایق و لوازم دریایی
۴,۳۴۶	۴,۸۶۸	۱,۷۹۳	۳,۸۲۲	۲,۰۵۰	۱,۴۲۹	۱,۴۱۱	لوازم خودرو و یا وسایل داخل آن
۶,۰۴۳	۵۹۹۸	۵,۹۰۵	۵,۱۳۳	۱,۴۸۷	۲,۷۲۸	۲,۳۳۷	سایر
۲۰,۹۶۱	۲۲,۲۴۲	۱۹,۱۰۵	۱۷,۰۹۰	۹,۷۵۹	۹,۴۴۰	۶,۵۰۶	جمع کل
-۶٪	۱۶٪	۱۲٪	۷۵٪	۳٪	۴۵٪	-	درصد تغییر

مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، فصل پانزدهم، امور قضایی

جدول ۶- انواع سرقت‌ها در استان کل کشور طی دوره ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴

کل کشور							شرح
۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	اماکن دولتی
۴,۹۵۵	۵,۸۴۶	۷,۶۵۲	۴,۵۹۴	۳,۶۲۷	۲,۹۲۳	۲,۲۳۲	سرقت از اماکن
۸۸,۱۴۱	۸۸,۰۴۳	۸۷,۶۵۵	۶۷,۰۶۵	۵۷,۵۶۵	۵۳,۸۰۳	۳۸,۹۱۸	
۲۲,۵۵۷	۲۲,۱۶۱	۲۳,۱۶۲	۱۹,۰۳۵	۱۸,۸۸۸	۱۸,۵۴۱	۱۳,۵۳۹	
۴,۳۳۲	۱۰,۶۱۶	۸,۹۹۰	۵,۰۱۹	۲,۴۸۸	۲,۱۷۶	۱,۳۵۴	
۷۱,۴۵۳	۶۹,۷۴۹	۶۵,۵۱۳	۴۰,۴۸۴	۲۵,۹۳۰	۲۰,۴۹۴	۱۲,۹۶۳	
۷۶,۳۳۶	۷۹,۶۰۶	۷۹,۰۷۰	۶۹,۴۵۴	۴۶,۹۸۸	۴۰,۶۶۴	۳۲,۰۱۱	اتومبیل
۸۵,۴۵۹	۸۵,۸۶۸	۹۲,۱۷۳	۸۲,۷۶۲	۷۵,۹۷۳	۸۴,۹۱۵	۲,۸۶۸	موتورسیکلت و دوچرخه
۱۰۲	۱۰,۲۷	۱,۴۶	۱,۲۹۶	۱۱۵	۱۲۷	۳۱۶	قایق، موتور قایق و لوازم دریایی
۲۳۲,۷۳۴	۲۶۶,۸۷۶	۱۵۵,۹۸۹	۲۱۴,۶۲۷	۱۴۵,۵۴۷	۱۲۵,۶۴۲	۷۸,۱۰۹	لوازم خودرو و یا وسایل داخل آن
۱۷۸,۳۴۷	۱۷۱,۶۸۴	۱۵۲,۱۹۷	۱۴۱,۴۰۶	۵۴,۰۴۱	۱۰۱,۳۸۵	۷۲,۰۳۲	سایر
۷۶۵,۳۱۶	۸۰۱,۴۷۶	۶۷۲,۴۰۱	۶۴۵,۷۴۲	۴۳۱,۱۶۲	۴۵۰,۵۷۰	۲۴۴,۳۴۲	جمع کل
-۵٪	۱۹٪	۴٪	۵۰٪	-۴٪	۸۴٪	-	درصد تغییر

مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، فصل پانزدهم، امور قضایی

نمودار ۱- روند کل سرقت‌ها در استان‌های منتخب طی دوره ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴

مرکز آمار ایران، سالنامه آماری، فصل پانزدهم، امور قضایی

متغیرهای اقتصادی نظیر رشد اقتصادی، بیکاری، تورم، وضعیت اقتصادی خانوارها و ... از جمله عواملی هستند که می‌توانند بر جرم تأثیرگذار باشند. گسترش انواع بزهکاری‌های اجتماعی، جرم و جنایت، انواع فساد و ناآرامی‌های سیاسی، کاهش مهارت‌های شغلی، افزایش فقر و نابرابری، کاهش آزادی و تشدید نابرابری‌های نژادی و جنسیتی برخی از مشکلاتی است که در نرخ‌های بیکاری بالا در جوامع مختلف به وجود می‌آید. محاسبات نشان می‌دهد که نرخ رشد اقتصادی و نرخ تورم به‌عنوان مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی کلان در طی سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ در وضعیت مناسبی قرار نداشته‌اند، بطوری که کشور در سال ۱۳۹۱ از نرخ رشد اقتصادی معادل ۵/۸- درصد و از تورم ۳۰ درصدی برخوردار بوده است. این روند در سال ۱۳۹۲ نیز تکرار گردیده است. بنابراین این مسأله نشانگر وجود رکود تورمی طی دوره‌های اخیر بوده است. از طرف دیگر همچنان که محاسبات جدول (۶) نشان می‌دهد، روند سرقت‌ها در کشور طی دوره مورد مطالعه از سیر صعودی برخوردار بوده است که این مسأله نشانگر رابطه مستقیم بین شکل‌گیری جرم (سرقت) و رکود و وضعیت نامناسب شاخص‌های اقتصادی حکایت دارد.

جدول ۷- روند شاخص‌های اقتصاد کلان در کل کشور طی دوره ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴: درصد

شرح	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴
نرخ تورم	۱۰,۷۴	۱۲,۴۳	۱۵,۵۱	۳۰,۵۰	۳۴,۷۰	۱۵,۶	۱۱,۹
نرخ بیکاری	۱۱,۹۰	۱۳,۵۰	۱۲,۳۰	۱۲,۱۰	۱۰,۴۰	۱۰,۶	۱۱,۰
نرخ رشد اقتصادی	۲,۹۵	۵,۷۵	۳,۰۰	-۵,۸۰	-۱,۹۰	۳,۰	۱,۰

سالنامه‌های آماری مرکز آمار ایران

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است و مطالب آن به روش کتابخانه‌ای با استفاده از منابع آماری و مقالات تألیفی و ترجمه‌ای و پژوهش انجام شده در بنیاد نخبگان نیروهای مسلح گردآوری شده است و در این تحقیق با استفاده از روش‌های مرسوم در تحلیل اقتصادی جرم به ویژه مدل جرایم مبتنی بر انگیزه، به بررسی عوامل مؤثر بر جرم (سرقت اماکن و وسایل نقلیه) در ایران پرداخته شده است. بدین منظور ضمن پایه‌گذاری و تحلیل مدل بازاری جرم، یک مدل اقتصادسنجی مبتنی بر داده‌های تلفیقی طراحی و برآورد گردیده است.

مدل مورد برآورد در این مطالعه بصورت ذیل می‌باشد. مدل کاربردی تحقیق حاضر مطابق مطالعات انجام شده داخلی و خارجی در سه مدل طبقه بندی می‌شود.

تأثیر شاخص‌های اقتصادی بر کل سرقت انجام شده در سطح استان‌ها

تأثیر شاخص‌های اقتصادی بر کل سرقت انجام شده در سطح استان‌ها مطابق معادله (۱) مورد ارزیابی قرار می‌گیرد:

$$\text{LogLarceny}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{LogGDP}_{it} + \beta_2 \text{LogCPI}_{it} + \beta_3 \text{LogUNEMP}_{it} + \beta_4 \text{LogPO}_{it} + \beta_5 \text{LogI}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

LogLarceny_{it} : لگاریتم سرقت در استان i و در زمان t : LogGDP_{it} : لگاریتم تولید ناخالص داخلی حقیقی در استان i و در زمان t - شاخص رشد اقتصادی، LogCPI_{it} : لگاریتم شاخص قیمت مصرف کننده در استان i و در زمان t - شاخص تورم، LogUNEMP_{it} : لگاریتم نرخ بیکاری در استان i و در زمان t : LogPO_{it} : لگاریتم شاخص فقر نسبی در استان i و در زمان t : LogI_{it} : لگاریتم سرمایه‌گذاری

کارگاه‌های صنعتی براساس پروانه‌های بهره‌برداری صادرشده توسط سازمان صنعت، معدن و تجارت در استان i و در زمان t ، ε_{it} : اجزای خطای مدل می‌باشد.

تأثیر شاخص‌های اقتصادی بر سرقت از اماکن در سطح استان‌ها

تأثیر شاخص‌های اقتصادی بر سرقت از اماکن در سطح استان‌ها را مطابق معادله (۲) مورد ارزیابی قرار می‌گیرد:

$$\text{LogLarceny}_{am_{it}} = \beta_0 + \beta_1 \text{LogGDP}_{it} + \beta_2 \text{LogCPI}_{it} + \beta_3 \text{LogUNEMP}_{it} + \beta_4 \text{LogPO}_{it} + \beta_5 \text{LogI}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

لگاریتم تولید ناخالص داخلی حقیقی در استان i و در زمان t ، LogGDP_{it} : لگاریتم سرقت از اماکن در استان i و در زمان t ، LogCPI_{it} : لگاریتم شاخص قیمت مصرف کننده در استان i و در زمان t - شاخص رشد اقتصادی، تورم، LogUNEMP_{it} : لگاریتم نرخ بیکاری در استان i و در زمان t ، LogPO_{it} : لگاریتم شاخص فقر نسبی در استان i و در زمان t ، LogI_{it} : لگاریتم سرمایه‌گذاری کارگاه‌های صنعتی براساس پروانه‌های بهره‌برداری صادرشده توسط سازمان صنعت، معدن و تجارت در استان i و در زمان t ، ε_{it} : اجزای خطای مدل می‌باشد.

تأثیر شاخص‌های اقتصادی بر سرقت انواع وسایل نقلیه و لوازم آن در سطح استان‌ها

تأثیر شاخص‌های اقتصادی بر سرقت انواع وسایل نقلیه و لوازم آن در سطح استان‌ها را مطابق معادله (۳) مورد ارزیابی قرار می‌گیرد:

$$\text{LogLarceny}_{vn_{it}} = \beta_0 + \beta_1 \text{LogGDP}_{it} + \beta_2 \text{LogCPI}_{it} + \beta_3 \text{LogUNEMP}_{it} + \beta_4 \text{LogPO}_{it} + \beta_5 \text{LogI}_{it} + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

$\text{LogLarceny}_{vn_{it}}$: لگاریتم سرقت انواع وسایل نقلیه و لوازم آن در استان i و در زمان t ، LogGDP_{it} : لگاریتم تولید ناخالص داخلی حقیقی در استان i و در زمان t - شاخص رشد اقتصادی، LogCPI_{it} : لگاریتم شاخص قیمت مصرف کننده در استان i و در زمان t - شاخص تورم، LogUNEMP_{it} : لگاریتم نرخ بیکاری در استان i و در زمان t ، LogPO_{it} : لگاریتم شاخص فقر نسبی در استان i و در زمان t ، LogI_{it} : لگاریتم سرمایه‌گذاری کارگاه‌های صنعتی براساس پروانه‌های بهره‌برداری صادرشده توسط سازمان صنعت، معدن و تجارت در استان i و در زمان t ، ε_{it} : اجزای خطای مدل می‌باشد. معادلات فوق در قالب روش پانل دیتا برآورد می‌شوند.

جدول ۸- تعریف متغیرها و منابع داده‌ها

شرح	نام اختصاری شاخص	شرح شاخص	منبع
متغیر وابسته	Larency	کل سرقت-مورد	سالنامه آماری-فصل پنجم- امور قضایی
متغیر وابسته	Larency_am	سرقت از اماکن-مورد	سالنامه آماری-فصل پنجم- امور قضایی
متغیر وابسته	Larency_vn	سرقت انواع وسایل نقلیه ولوازم آن- مورد	سالنامه آماری-فصل پنجم- امور قضایی
متغیر مستقل	GDP	تولید ناخالص داخلی- میلیون ریال	مرکز آمار ایران
متغیر مستقل	CPI	شاخص قیمت مصرف کننده- شاخص تورم	مرکز آمار ایران
متغیر مستقل	I	سرمایه گذاری کارگاه‌های صنعتی- میلیون ریال	مرکز آمار ایران
متغیر مستقل	PO	فقر نسبی	مرکز آمار ایران
متغیر مستقل	UNEMP	نرخ بیکاری-درصد	مرکز آمار ایران

منبع: تهیه شده توسط نویسند تحقیق

ضریب همبستگی بین متغیرهای مدل

جدول (۹) ضریب همبستگی بین انواع سرقت با شاخص‌های اقتصادی را طی دوره ۱۳۹۴-۱۳۸۸ نشان می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که: ضریب همبستگی سرقت کل با تولید ناخالص داخلی (شاخص رشد اقتصادی) نزدیک به ۹۱- درصد، سرقت اماکن و وسیله نقلیه نیز حدود ۸۹- می‌باشد که نشان‌دهنده رابطه منفی و بسیار قوی بین رشد اقتصادی با وقوع جرم می‌باشد. ضریب همبستگی شاخص قیمت مصرف کننده (شاخص تورم) با کل سرقت، سرقت اماکن و سرقت وسیله نقلیه به ترتیب معادل با ۲۴، ۳۹ و ۱۸ درصد می‌باشد که نشان‌دهنده رابطه مثبت بین این دو شاخص است. ضریب همبستگی سرمایه گذاری کارگاه‌های صنعتی با کل سرقت، سرقت اماکن و سرقت وسیله نقلیه به ترتیب معادل با ۱۰-، ۱۳- و ۹- می‌باشد. نتایج رابطه منفی بین این دو متغیر را نشان می‌دهد. ضریب همبستگی فقر نسبی با کل سرقت، سرقت اماکن و

سرقت وسیله نقلیه به ترتیب معادل با ۷۴، ۶۹ و ۷۴ درصد بوده و نشان‌دهنده رابطه مثبت و بسیار قوی این دو شاخص است. ضریب همبستگی نرخ بیکاری با کل سرقت، سرقت اماکن و سرقت وسیله نقلیه به ترتیب معادل با ۶، ۱۲ و ۴ درصد است. بطور کلی می‌توان گفت که مطابق نتایج ضریب همبستگی به ترتیب رشد اقتصادی و فقر و تورم بیشترین رابطه را با وقوع جرم سرقت در بین استان‌های منتخب دارا می‌باشند.

جدول ۹- ضریب همبستگی متغیرهای بکار رفته در مدل طی دوره ۱۳۹۴-۱۳۸۸

متغیر	کل سرقت	سرقت اماکن	سرقت وسیله نقلیه	تولید ناخالص داخلی	شاخص قیمت مصرف‌کننده	شاخص گذاری کارگاه‌های صنعتی	شاخص فقر نسبی	نرخ بیکاری
کل سرقت	۱,۰۰	-	-	-	-	-	-	-
سرقت اماکن	-	۱,۰۰	-	-	-	-	-	-
سرقت وسیله نقلیه	-	-	۱,۰۰	-	-	-	-	-
تولید ناخالص داخلی	-۰,۹۱	-۰,۸۹	-۰,۸۹	۱,۰۰	-	-	-	-
شاخص قیمت مصرف‌کننده	۰,۲۴	۰,۳۹	۰,۱۸	۰,۳۵	۱,۰۰	-	-	-
سرمایه گذاری کارگاه‌های صنعتی	-۰,۱۰	-۰,۱۳	-۰,۰۹	۰,۰۴	۰,۱۳	۱,۰۰	-	-
شاخص فقر نسبی	۰,۷۴	۰,۶۹	۰,۷۴	۰,۸۴	۰,۱۲	۰,۱۹	۱,۰۰	-
نرخ بیکاری	۰,۰۶	۰,۱۲	۰,۰۴	-۰,۰۷	۰,۵۳	۰,۱۹	-	۱,۰۰

منبع: محاسبات تحقیق با نرم افزار Eviews.

بررسی ایستایی متغیرها و تشخیص نوع مدل برآوردی

تعداد بسیار زیادی از سری‌های زمانی اقتصادی نایستا بوده و رگرسیون‌های بین آن‌ها عموماً جعلی است. بنابراین لازم است که آزمون‌های ریشه واحد برای تشخیص درجه انباشتگی متغیرها بکار گرفته شود. اگر سری‌های زمانی مورد مطالعه ایستا نباشد، به دلیل بروز مشکل رگرسیون کاذب، امکان استفاده از مدل‌های رگرسیونی وجود ندارد. برای آزمون ایستایی از آزمون‌های ریشه واحد استفاده شده است. از میان آزمون‌های مختلف ریشه واحد آزمون لوین و دیگران (۲۰۰۲) رایج‌تر می‌باشد و به طور گسترده‌ای بکار می‌رود. این آزمون برای کلیه متغیرهای موجود در مدل استفاده شده است. در صورتی که مقدار احتمال آماره لوین محاسبه شده کمتر از ۵ درصد باشد، فرضیه صفر

مبنی بر وجود ریشه واحد رد می‌شود و بنابراین سری مورد نظر ایستا می‌باشد. نتایج آزمون برای متغیرهای مدل در جدول (۱۰) ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد که تمامی متغیرها در سطح ایستا می‌باشند.

جدول ۱۰- نتایج آزمون ایستایی و پایایی متغیرهای مدل

متغیر	آزمون	آماره (احتمال)	وضعیت
کل سرقت	لوین	۲/۹۰- (۰/۰۰)	ایستا
سرقت اماکن	لوین	۲/۹۷- (۰/۰۰)	ایستا
سرقت وسیله نقلیه	لوین	۷/۹۹- (۰/۰۰)	ایستا
تولید ناخالص داخلی	لوین	۱/۹۸- (۰/۰۲)	ایستا
شاخص قیمت مصرف کننده	لوین	۳/۸۷- (۰/۰۰)	ایستا
سرمایه گذاری کارگاه های صنعتی	لوین	۳/۸- (۰/۰۰)	ایستا
شاخص فقر نسبی	لوین	۷/۴۸- (۰/۰۰)	ایستا
نرخ بیکاری	لوین	۳۵/۱- (۰/۰۰)	ایستا

یافته‌های تحقیق با نرم افزار Eviews. مقادیر داخل پرانتز کمترین مقدار خطای نوع اول را که منجر به رد فرضیه صفر می‌شود. (P-value) گزارش می‌کند.

ابتدا در مدل فوق باید نوع مدل برآوردی تشخیص داده شود. بنابراین ابتدا مسأله ناهمگنی واحدها توسط آماره F لیمر بررسی می‌شود. در صورت تأیید ناهمگنی مدل از طریق داده‌های تابلویی برآورد می‌شود، در غیر اینصورت به روش داده‌های تلفیقی تخمین زده می‌شود. نتایج آزمون F در جدول (۶) نشان داده شده است. نتایج آماره آزمون F برای معادلات (۱) الی (۳) نشان می‌دهد آماره محاسباتی از سطح ۵ درصد بزرگتر بوده و لذا فرضیه صفر را مبتنی بر لزوم بررسی مطالعه حاضر به صورت پولینگ دیتا رد می‌شود و لذا باید در مرحله بعد با استفاده از آزمون هاسمن نوع مدل پانل دیتا برای تشخیص نوع مدل مورد بررسی قرار گیرد. لذا برای برآورد مدل از روش داده‌های پانل و برای تشخیص نوع مدل- مدل اثرات ثابت و مدل اثرات تصادفی- از آزمون هاسمن استفاده شده است. p-value آماره هاسمن کمتر از ۵ درصد بوده که بر طبق آن روش تخمین اثرات ثابت برای تمامی مدل‌های مورد بررسی گزینه مناسب‌تری می‌باشد.

جدول ۱۱- نتایج آزمون F و هاسمن

آزمون	مدل	آماره آزمون	احتمال	نتیجه
F لیمر	کل سرقت: معادله ۱-۴	۵۷/۵	۰/۰۰	پذیرش مدل پانل دیتا
	سرقت اماکن: معادله ۲-۴	۴۱/۴	۰/۰۰	پذیرش مدل پانل دیتا
	سرقت وسیله نقلیه: معادله ۳-۴	۲۹/۰۴	۰/۰۰	پذیرش مدل پانل دیتا
هاسمن	کل سرقت: معادله ۱-۴	۲۸۲/۲	۰/۰۰	پذیرش مدل اثرات ثابت در مقابل اثرات تصادفی
	سرقت اماکن: معادله ۲-۴	۱۵۱/۱	۰/۰۰	پذیرش مدل اثرات ثابت در مقابل اثرات تصادفی
	سرقت وسیله نقلیه: معادله ۳-۴	۱۷۸/۹	۰/۰۰	پذیرش مدل اثرات ثابت در مقابل اثرات تصادفی

منبع: محاسبات تحقیق با نرم افزار Eviews

آزمون فرضیات

در این مطالعه از روش پانل دیتا از نوع اثرات ثابت به کمک نرم افزار Eviews جهت برآورد معادلات (۱) الی (۳) استفاده شده است. نتایج برآورد تأثیر شاخص‌های اقتصادی بر وقوع جرم سرقت در دوره زمانی ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۴ در جدول (۱۲) ارائه شده است. مقدار آماره دوربین واتسون (D-W) در مدل برآوردی نزدیک ۲ بوده و نشان دهنده عدم وجود خودهمبستگی بین اجزای اخلاص در مدل می‌باشد. مقدار ضریب تعیین (R^2) معادلات (۱) الی (۳) به ترتیب معادل ۹۸، ۹۶، ۹۷ درصد می‌باشد و نشان می‌دهد که شاخص‌های اقتصادی کشور با احتمال نسبتاً بالایی تغییرات سرقت را در طی دوره مورد مطالعه ۱۳۸۸-۱۳۹۴ را برای ۵ استان منتخب توضیح می‌دهند.

متغیر وابسته: انواع سرقت

جدول ۱۲: نتایج برآورد تاثیر شاخص‌های اقتصادی بر وقوع جرم سرقت به روش پانل دیتا- اثرات ثابت

متغیر	معادله ۱-۴: مدل کل سرقت		معادله ۲-۴: مدل سرقت اماکن		معادله ۳-۴: مدل سرقت وسیله نقلیه	
	ضریب	آماره t	نتیجه	ضریب	آماره t	نتیجه
عرض از مبدا	۱۰/۵	۵/۴۶	مثبت و معنی‌دار	۱۱/۶	۱/۴۴	مثبت و معنی‌دار
لگاریتم تولید ناخالص داخلی	-۰/۴۲	-۲/۹۵	منفی و معنی‌دار	-۰/۷۴	-۲/۴۱	منفی و معنی‌دار
لگاریتم شاخص قیمت مصرف کننده	۱/۴	۵/۸۴	مثبت و معنی‌دار	۲/۱	۴/۰۳	مثبت و معنی‌دار
لگاریتم سرمایه گذاری کارگاه‌های صنعتی	-۰/۰۸	-۰/۹۷	منفی و معنی‌دار	-۰/۱۰	-۲/۰۰۲	منفی و معنی‌دار
لگاریتم شاخص فقر نسبی	۰/۳۶	۲/۷۶	مثبت و معنی‌دار	۰/۱۳	۱/۹۶	مثبت و معنی‌دار
لگاریتم نرخ بیکاری	۰/۰۶	۲/۳۷	مثبت و معنی‌دار	۰/۲۳	۲/۷۶	مثبت و معنی‌دار
ضریب تعیین (R^2)	۰/۹۸		۰/۹۶		۰/۹۷	
دوربین واتسون (D-W)	۱/۷۳		۱/۹۶		۱/۸۵	
F-stat	۱۳۸/۲		۷۸/۹		۱۲۱/۳	
آزمون هاسمن (P-value)	(۰/۰۰)		(۰/۰۰)		(۰/۰۰)	

منبع: محاسبات تحقیق با نرم افزار Eviews

یافته‌ها

براساس آزمون فرضیه اول: ضریب متغیر شاخص رشد اقتصادی در هر سه معادله سرقت کل، سرقت اماکن و سرقت وسیله نقلیه دارای ضریب منفی و معنی‌دار می‌باشد. مقدار ضریب متغیر رشد اقتصادی در مدل سرقت اماکن بزرگتر از سایر معادلات است و به این معناست که افزایش نرخ رشد اقتصادی موجب کاهش وقوع جرم سرقت خصوصاً سرقت اماکن خواهد شد. بنابراین می‌توان گفت که بین شاخص رشد اقتصادی با انواع سرقت‌ها در استان‌های منتخب رابطه معنی‌داری وجود دارد. در نتیجه فرضیه اول تحقیق پذیرفته می‌شود. هزینه فرصت جرم برای افراد کم درآمد و فقیر از افراد پردرآمد کمتر است که این وضعیت نیز موجب تقویت ارتکاب جرم می‌شود. همچنین تأیید

فرضیه اول بیانگر اثر تجربیات قبلی جرم توسط مجرم یا دیگر اعضای خانواده بر وقوع جرم است. این عوامل با تنزل موقعیت اجتماعی مجرمان و محروم کردن آنان از فرصت‌های درآمدی، انگیزه افراد را جهت مشارکت در فعالیت‌های مجرمانه افزایش می‌دهند.

براساس آزمون فرضیه دوم: ضریب متغیر نرخ بیکاری در هر سه معادله سرقت کل، سرقت اماکن و سرقت وسیله نقلیه دارای ضریب مثبت و معنی‌دار می‌باشد. افزایش نرخ بیکاری موجب افزایش وقوع جرم سرقت خواهد شد و لذا می‌توان گفت که بین نرخ بیکاری با انواع سرقت‌ها در استان‌های منتخب رابطه معنی‌داری وجود دارد. در نتیجه فرضیه دوم تحقیق پذیرفته می‌شود. نتایج این تحقیق از جهت وجود رابطه مثبت و معنی‌دار بین نرخ بیکاری و نرخ سرقت، مشابه نتایج اکثر مطالعاتی است که در خارج از کشور انجام شده و در ادبیات موضوع ذکر گردیده است و در حقیقت یافته‌های تجربی تأییدی است بر مبانی نظری که در این تحقیق از آن استفاده شده است. در مقایسه با مطالعات داخلی می‌توان گفت نتایج این مطالعه با نتایج تحقیقی که صادقی و همکارانش (۱۳۸۴) انجام داده‌اند شباهت دارد اما ویژگی این تحقیق، استفاده از مدل نظری قوی‌تر یعنی مدلی که به طور خاص به بررسی ارتباط بین شاخص‌های مهم اقتصادی و سرقت می‌پردازد، است.

براساس آزمون فرضیه سوم: ضریب متغیر شاخص تورم در هر سه معادله سرقت کل، سرقت اماکن و سرقت وسیله نقلیه دارای ضریب مثبت و معنی‌دار می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که افزایش شاخص تورم موجب افزایش وقوع جرم سرقت خواهد شد. از طرف دیگر می‌توان گفت که قدرمطلق مقدار ضریب متغیر شاخص تورم در مدل سرقت اماکن بزرگتر از سایر معادلات است و به این معناست که افزایش شاخص تورم موجب افزایش وقوع جرم سرقت خصوصاً سرقت اماکن خواهد شد. شایان ذکر است که متغیر تورم نسبت به سایر متغیرهای تحت بررسی از ضریب بسیار بالایی برخوردار است، لذا می‌توان گفت که متغیر تورم در بین دیگر شاخص‌های اقتصادی از بیشترین تأثیرگذاری بر وقوع جرم سرقت برخوردار است. لذا می‌توان گفت که بین نرخ تورم با انواع سرقت‌ها در استان‌های منتخب رابطه معنی‌داری وجود دارد. در نتیجه فرضیه سوم تحقیق پذیرفته می‌شود.

براساس آزمون فرضیه چهارم: ضریب متغیر سرمایه‌گذاری کارگاه‌های صنعتی در معادله سرقت اماکن معنی‌دار بوده و در سایر معادلات از لحاظ آماری معنی‌دار نمی‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که افزایش سرمایه‌گذاری کارگاه‌های صنعتی موجب کاهش وقوع جرم سرقت اماکن خواهد شد و تاثیر در سایر انواع سرقت ندارد. همچنین مقدار ضریب این متغیر نسبت به سایر متغیرها کوچکتر بوده و این متغیر نسبت به سایر متغیرها از تاثیرگذاری اندکی بر جرم سرقت برخوردار است. بنابراین می‌توان گفت که بین سرمایه‌گذاری کارگاه‌های صنعتی با انواع سرقت‌ها در استان‌های منتخب رابطه معنی‌داری وجود دارد. در نتیجه فرضیه چهارم تحقیق پذیرفته می‌شود.

براساس آزمون فرضیه پنجم: ضریب متغیر شاخص فقر نسبی در هر سه معادله سرقت کل، سرقت اماکن و سرقت وسیله نقلیه دارای ضریب مثبت و معنی‌دار می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت که افزایش شاخص فقر نسبی موجب افزایش وقوع جرم سرقت خواهد شد. از طرف دیگر می‌توان گفت که قدرمطلق مقدار ضریب متغیر شاخص فقر نسبی در مدل کل سرقت بزرگتر از سایر معادلات است.

بنابراین می‌توان گفت که بین شاخص فقر نسبی با انواع سرقت‌ها در استان‌های منتخب رابطه معنی‌داری وجود دارد. در نتیجه فرضیه پنجم تحقیق پذیرفته می‌شود. انواع محرومیت‌های اجتماعی، فقر و درآمد پایین موجب می‌شود تا مجرمان بالقوه با چشم‌انداز ناامیدکننده‌ای از زندگی خود در آینده مواجه باشند به نحوی که آنان به جرم به عنوان یک فرصت درآمدی که می‌تواند کمبودهای زندگی را جبران کرده و موقعیت اجتماعی بهتری را حاصل کند، می‌نگرند که این مسأله می‌تواند انگیزه ارتکاب جرم را در جامعه افزایش دهد.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش بررسی تأثیر شاخص‌های اقتصادی بر وقوع جرم سرقت در استان‌های منتخب؛ تهران، آذربایجان شرقی، خوزستان، خراسان رضوی، کرمان در یک دوره ۷ ساله طی ۱۳۸۸-۱۳۹۴ مورد آزمون قرار گرفته است. این پژوهش از آن منظر دارای اهمیت است که در ایران، تحقیقات اندکی پیرامون این موضوع اقتصادی صورت گرفته است. در مطالعه حاضر، ابتدا به بررسی ایستایی (پایایی) و ناپایایی (ناپایایی) متغیرهای تحقیق

پرداخته شده است، نتایج نشان می‌دهد که تمامی متغیرها در سطح ایستا می‌باشند. بعد از انجام آزمون ایستایی به برآورد مدل پانل دیتا پرداخته می‌شود. در این تحقیق از متغیرهای سرقت کل، سرقت اماکن، سرقت وسیله نقلیه، تورم، رشد اقتصادی، نرخ بیکاری، فقر نسبی و سرمایه‌گذاری کارگاه‌های صنعتی استفاده شده است.

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که سیاست‌گذاران کشور برای کاهش جرایم مربوط به سرقت پیش از این که توجه خود را به مسائل انتظامی و قضایی معطوف نمایند می‌بایست به عوامل افزایش جرم توجه بیشتری داشته باشند. تلاش برای ایجاد رونق و رشد و توسعه اقتصادی جهت کاهش نرخ بیکاری و افزایش درآمد خانوارها می‌تواند از جمله این علاج‌ها باشد.

از آنجا که براساس آزمون فرضیه اول تحقیق ارتباط تولید با وقوع جرم معنی‌دار بدست آمد لذا پیشنهاد می‌شود با توجه به اثر عوامل اقتصادی در ارتکاب جرم توسط زندانیان پیشنهاد می‌گردد در مبارزه با جرم از نگاه صرفاً جبری و قضایی پرهیز شود و هزینه‌های این امر به فراهم‌سازی شرایط مناسب جهت افزایش تولید و سرمایه‌گذاری و کاهش فقر در جامعه معطوف گردد.

از آنجا که براساس آزمون فرضیه دوم تحقیق ارتباط بیکاری با وقوع جرم معنی‌دار بدست آمد و اهمیت دارد که توجه جدی به مقوله بیکاری و فقر و اتخاذ سیاست‌های مناسب اشتغال‌زا برای کاهش آن در نظر گرفته شود که این نتیجه با نتایج مطالعات ساریداکس و اسپگلر در سال ۲۰۰۹ هم‌خوانی دارد.

از آنجا که براساس آزمون فرضیه سوم تحقیق ارتباط تورم با وقوع جرم معنی‌دار بدست آمد لذا پیشنهاد می‌شود مادامی که سیاست‌گذاران محیط ارتکاب جرم را اصلاح نکنند، در واقع، به جای مبارزه با علت به مبارزه معلول می‌پردازند و باید حتماً این روند اصلاح شود. هدف‌گذاری اصلی باید بر کاهش تورم باشد زیرا با توجه به مدل‌ها اثر تخریبی تورم بسیار شدیدتر از سایر متغیرها است و اهمیت بیشتری دارد. تورم‌های مزمن در اقتصاد ایران نیز چون حالت ماندگار به خود گرفته است حتماً باید ریشه کن شود که نتایج آزمون این فرضیه با نتایج پژوهش‌های صادقی و همکاران در سال ۱۳۸۴ و بهشتی و همکاران در سال ۱۳۹۳ هم‌خوانی دارد. یافته‌های پژوهش همچنین حکایت

از آن دارد که فرضیه چهارم پژوهش مبنی بر رابطه مثبت و معنادار میان نرخ تورم و جرم، تأیید شده است. به عبارتی با افزایش نرخ تورم و افزایش سطح عمومی قیمت‌ها، میزان سرقت و قتل نیز افزایش داشته است.

از آنجا که براساس آزمون فرضیه چهارم تحقیق ارتباط صنعتی شدن با وقوع جرم معنی‌دار بدست آمد لذا برنامه‌ریزی مناسب جهت رشد و توسعه صنعتی استان‌ها با توجه به قابلیت‌ها و استعدادهای منطقه‌ای پیشنهاد می‌شود تا باعث کاهش نرخ بیکاری جوانان و کاهش نابرابری درآمدی و کاهش جرم و سرقت شود که این نتیجه با نتایج مطالعات حسینی نژاد در سال ۱۳۸۵ هم‌خوانی دارد.

از آنجا که براساس آزمون فرضیه پنجم تحقیق ارتباط فقر با وقوع جرم معنی‌دار بدست آمد لذا پیشنهاد می‌شود اجرای سیاست‌های فقرزدایی مناسب در استان‌های مختلف به شیوه‌های ممکن در اولویت قرار گیرد که این نتیجه با نتایج مطالعات صادقی و همکاران در سال ۱۳۸۴ هم‌خوانی دارد.

پیشنهادها

برای کنترل و کاهش جرم (سرقت) در ایران می‌توان بر مبنای یافته‌های تحقیق، توصیه‌های سیاستی زیر را ارائه کرد:

- توجه جدی به مقوله بیکاری و فقر و اتخاذ سیاست‌های مناسب اشتغال‌زا برای کاهش آن؛
- توجه جدی به تعیین حداقل دستمزد به میزان مناسب برای تأمین حداقل‌های معیشتی یک خانوار؛
- تمرکز بر کاهش تورم و ثبات قیمت کالا و خدمات با توجه به شدیدتر بودن اثر تخریبی تورم نسبت به سایر متغیرهای اقتصاد کلان؛
- برنامه‌ریزی مناسب جهت رشد و توسعه صنعتی استان‌ها با توجه به قابلیت‌ها و استعدادهای منطقه‌ای؛
- اجرای سیاست‌های فقرزدایی مناسب در استان‌های مختلف به شیوه‌های ممکن؛

- کاهش نابرابری درآمدی از طریق سیاست‌های مناسب و اصلاح الگوی توزیع درآمدی در کشور؛
- برنامه‌ریزی مؤثر در جهت شناسایی کودکان بی سرپرست از جمله کودکان کار و حمایت همه جانبه از آنها؛
- فراهم سازی شرایط مناسب جهت افزایش تولید و سرمایه‌گذاری و کاهش فقر در جامعه؛
- پشتیبانی معنوی از زندانیان پس از اتمام دوره محکومیت با استفاده از ابزارهای اقتصادی مانند اعطای یارانه تولید یا عدم دریافت مالیات کسب و کار و همچنین اطلاع از وضعیت اقتصادی زندانیان در دوران پس از زندان؛
- در کنار توصیه‌های سیاستی فوق در خصوص بررسی عوامل اقتصادی، توجه و ادامه مطالعات پژوهشی در خصوص بررسی عوامل اجتماعی تأثیرگذار بر جرم در استان‌ها در شناسایی علل و کنترل آن بسیار مؤثر خواهد بود.

- بازرگان، عباس؛ سرمد، زهره و حجازی، الهه (۱۳۸۰). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. انتشارات آگاه.
- بهشتی، محمدباقر و فلاحی، فیروز و رهگذر، منا (۱۳۹۳). بررسی رابطه تورم و بیکاری با سرقت در ایران. فصلنامه دانش انتظامی آذربایجان شرقی، دوره چهارم- شماره سوم(پیاپی ۱۴)، پاییز.
- تفضلی، فریدون. (۱۳۷۸). « اقتصاد کلان: نظریه ها و سیاست های اقتصادی». تهران: نشرنی.
- حافظ نیا، محمد رضا (۱۳۷۹). مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی. تهران: سمت.
- حسینی نژاد، سید مرتضی (۱۳۸۵). بررسی علل اقتصادی جرم در ایران با استفاده از مدل داده‌های تلفیقی در مورد سرقت. مجله برنامه بودجه، شماره ۹۵، صص ۳۵-۷۷.
- خوش سلوک، مهران(۱۳۸۳). بررسی تحلیل جرم. انتشارات آتون، صص ۵۱ - ۵۲.
- صادقی، حسین؛ شقاقی شهری، وحید و اصغرپور، حسین (۱۳۸۴). تحلیل عوامل اقتصادی اثرگذاری بر جرم در ایران. تحقیقات اقتصادی، شماره ۶۸، صص ۴۷-۷۰.
- عباسی نژاد، حسین و صادقی، مینا و رمضانی، هادی (۱۳۹۳). بررسی رابطه جرایم اجتماعی و متغیرهای اقتصادی در ایران. فصلنامه برنامه‌ریزی و بودجه. سال ۱۹، شماره ۳، صص ۹۱-۶۹.
- مرکز آمار ایران، سامانه سالنامه آماری سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴.
- Fleisher, B. (۱۹۶۶). "The Effect of Income on Delinquency", American Economic Review, No. , pp. ۱۱۸-۱۳۷.
- Glaeser, E. & Bruce Sacerdote (۱۹۹۹). "Why Is There More Crime in Cities?", Journal of Political Economy, Vol. ۱۰۷(۰), pages ۲۲-۲۲۹.
- Glaeser, E. L., B. Sacerdote and J. Sheinkman (۱۹۹۹). "Crime and Social Interactions", NBER Working Paper, No. W۰۲.
- Saridakis, G. & Spegler, H. (۲۰۰۹). Crime, deterrence and unemployment in Greece. German Institute for Economic Research, ۱۲, ۴۳-۶۶
- Nettler, G. (۱۹۸۴). Explaining Crime, New York: McGraw.
- Philips, M, B., (۱۹۹۱) "A Hedgehog Proposal", Crime and Delinquency, , ۳۷, ۵۵۵-۵۷۴
- Nakane, C., (۱۹۷۰) Japanese Society, Berkeley: University of California Press,